

Verantwoording

Hier zal ik trachten een beeld te schetsen van de belangrijkste denk- en leerprocessen die ten grondslag liggen aan de inhoud van dit boek.

Door het langdurig denken over begrippen als eeuwigheid en bewustzijn werd de feitelijke basis gelegd voor de gedachtegang achter dit boek. Verwondering over de schoonheid en vormgelijkenissen in de natuur, mijn eigen denkbeelden over de wereld, en enige algemene kennis van filosofische, psychologische, biologische en natuurkundige theorieën dienden hierbij als een onmisbaar referentiekader. Achteraf kan ik stellen dat mijn werken en denken al vanaf het begin paste in de klassieke opvatting over de filosofie die stelt dat "de filosofie gericht is op het zoeken naar de totale samenhang van al het zijnde". Dit zoeken wordt gekenmerkt door de afzonderlijke verschijnselen van het leven via het denken in één groot" alles omvattend geheel onder te brengen, er een gemeenschappelijke zin in te ontdekken, en te trachten de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek in een synthese tot

een duidelijk omlijnd wereldbeeld (of wereldbeschouwing) samen te voegen.

Ik heb niet alleen getracht dit soort denken te praktiseren, maar ik heb tevens gezocht naar wegen om het via beelden aanschouwelijk te maken. Door het vele lezen van filosofische werken, en ook door mijn interesse voor de geschiedenis van de filosofie, ging mijn belangstelling steeds meer uit naar onderwerpen als het allesomvattend denken en de eeuwigheidsgedachte. Begrippen als 'eeuwigheid', 'het al', of 'God' worden regelmatig gebruikt als aanduiding voor de diepste bestaansgrond van al het zijnde. Ondanks talrijke diepgaande overpeinzingen frustreerde het mij steeds meer, dat deze begrippen voor mij nauwelijks toegankelijk bleken te zijn.

Ik kwam tot de conclusie dat het begrijpen van het abstracte eeuwigheidsbegrip het voorstellingsvermogen van de meeste mensen, met uitzondering van misschien enkele mystici, te boven gaat. Bij mijzelf zijn er uiteindelijk slechts een beperkt aantal gevoelsindrukken overgebleven van het denken over de betekenis

van dit begrip. Die indrukken zijn te vergelijken met persoonlijke ervaringen, of met processen die geen einde lijken te hebben zoals diepe berusting, pretentie en tijdloos aanvaarden van uitzichtloze situaties, etc. De grote verdienste van het denken over de eeuwigheid is wel dat het je leert te volharden in het zoeken naar grotere verbanden waarin de verschijnselen, ook al lijken ze tegenstrijdig en onoplosbaar, geplaatst kunnen worden. Het vele denken over het eeuwigheidsbegrip gaf een enorme impuls aan mijn vermogen tot relativeren. Dat bracht mij ertoe me bezig te houden met de in dit boek beschreven denkbeelden en vergelijkingen, dingen die aanvankelijk geen realistische basis leken te hebben.

De filosofische achtergrond voor mijn boek werd gevormd door een aantal ideeën over de eeuwigheidsgedachte en de mogelijke organisatievormen van het universum zoals die te vinden zijn in de Indische en de Europese filosofie tot aan Spinoza (1632-1677) en Leibniz (1646-1716). Richtlijnen over de methode hoe ik mijn eigen ideeën in beelden kon vertalen ontleende ik aan Aristoteles. Zijn ideeën over de relatie tussen vorm en

materie, en over de relatie tussen het bijzondere en het algemene, bleken uiterst geschikte richtlijnen te bevatten voor mijn vormvergelijkingen. Aristoteles gaf bijvoorbeeld aan dat via de gemeenschappelijkheid van onderling verschillende, maar toch sterk op elkaar lijkende dingen, het mogelijk is uiteindelijk tot het wezen van het 'zijnde' door te dringen.

Het belangrijkste uitgangspunt voor mijn boek was de filosofische vraag wat mijn waarneming zou zijn indien ik de dingen behalve in hun normale verband ook in het perspectief van de ontstaansgeschiedenis van het universum zou waarnemen. Het gaat er mij dan vooral om de relatie te begrijpen tussen mijzelf en de kosmische natuur waaruit ik ben voortgekomen. Belangrijk hierbij is, dat de elementaire materie waaruit ik ben voortgekomen in wezen dezelfde is als die waaruit het universum is opgebouwd, en dat ik aan dezelfde universele wetten moet gehoorzamen die ook voor de zon, de aarde en de maan gelden. In hun diepste oorsprong zijn alle 'zijnden' identiek aan elkaar, zo redeneerde ik. Dit betekent dat ik in essentie identiek ben aan mijn buurman, aan een bloem, een schelp, de

ocean, de atmosfeer, de aarde als geheel, de maan, de zon, de sterren, etc. Ik kwam zodoende tot de basisidee dat ik gelijk ben aan de wereld om mij heen. Indien dat zo is, vroeg ik mij af, waarom kan ik dan die gelijkenis niet in de verschijningsvormen in de natuur om mij heen waarnemen? Ik redeneerde verder dat óf mijn stelling onjuist moest zijn, óf mijn waarneming die bij de vraagstelling hoort niet klopte. Om dit te onderzoeken kon ik in principe elk object uit mijn waarnemingswereld als vergelijkingsmateriaal nemen. Dat mijn eerste keuze op de aarde viel is deels toeval en deels toe te schrijven aan mijn diepe verbondenheid met de aarde als geheel.

Ik stelde vervolgens vast dat de verschijningsvormen in de levende natuur niet alleen beïnvloed worden door de natuurkundige krachten die zich op onze planeet manifesteren, maar dat de levensvormen elkaar ook zelf voortdurend beïnvloeden. Ik stelde verder vast dat de voorwaarden voor het leven op aarde niet alleen voortdurend beïnvloed worden door grote, zelfregulerende natuurkundige systemen zoals de atmosfeer en de hydrosfeer, maar dat deze zelfregulerende

systemen zelf ook weer een onderdeel vormen van een nog veel groter systeem met zelfregulerende mechanismen waartoe ook de zon, de aarde en de maan behoren. Het belangrijkste kenmerk van dit grote systeem is wel de grote bestendigheid van de onderlinge verhoudingen die binnen het systeem heersen. Regelmatig worden die verhoudingen tijdelijk verstoord door belangrijke veranderingen zoals bv. botsingen, uitbarstingen, etc. Ook die gebeurtenissen beïnvloeden het leven op aarde

De idee van het bestaan van twee soorten invloeden op het leven op aarde is essentieel. Zij impliceert immers dat de evolutie van het leven niet alleen te maken heeft met aanpassing aan regelmatig veranderende omstandigheden op aarde, maar ook met de verhoudingen die heersen binnen het grote aardse en kosmische systeem. Het lijkt verder aannemelijk dat de aardse en kosmische verhoudingen waaraan het leven blootstaat steeds meer als een vaste referentie voor evolutieprocessen gaan dienen naarmate ze bestendiger zijn. Het lijkt ook aannemelijk dat complexe levensvormen meer mogelijkheden bezitten om zich aan te passen aan

die aardse en kosmische verhoudingen dan eenvoudige levensvormen.

Aan de hand van de boven geformuleerde gedachten stelde ik de volgende hypothese op:

De aanpassing van levensvormen aan de omgeving wordt beïnvloed door twee verschillende soorten krachten: bestendige krachten en veranderlijke krachten. Op den duur wordt de aanpassing grotendeels door de meest bestendige omgevingskrachten bepaald'.

Vanuit filosofisch standpunt bekeken betekende dit dat ikzelf nooit volledig, maar hoogstens ten dele op de aarde kon lijken, omdat de verschijningsvormen van het leven niet alleen beïnvloed worden door bestendige krachten van de aarde zelf, maar ook door die van de zon en de maan, en door andere duurzame krachten.

Onderzoek van de hypothese

Mijn zoektocht naar de gelijkenis tussen mijzelf en de aarde kon ik nu beperken door naar gelijkenissen te zoeken met bestendige structuren die hun oorsprong vinden in de ontstaansgeschiedenis van de

aarde. Ik begon het aardoppervlak af te zoeken naar dergelijke bestendige structuren. Na langdurig observeren herkende ik in de omtrek van Antarctica sterke gelijkenissen met de structuur van bepaalde delen van het menselijk skelet. Dit succes leidde tot een lange verdere zoektocht die steeds complexer werd. Naarmate het proces vorderde herkende ik in de aarde steeds meer vormen, zowel van embryo's, rompskeletdelen en schedeldelen. Ik begreep al snel dat ik het gevaar kon lopen producten van mijn eigen fantasie waar te nemen. Om dat gevaar te vermijden ging ik mij verdiepen in de astronomische en geologische ontstaansgeschiedenis van de aarde. Ik vergaarde heel wat kennis over wetenschappelijk gefundeerde reconstructies van de aarde en haar oppervlaktesgeschiedenis. Een reconstructie van de aarde zoals die er circa 200 miljoen jaar geleden uitzag werkte in vele opzichten sterk verhelderend. In die tijd waren alle continenten samengevoegd tot één supercontinent. In dat supercontinent waren duidelijker dan ooit tevoren zowel de omtrek van een embryo als het beeld van een menselijke schedel te herkennen. Ik vroeg me af of deze ontdekking één van

de vele mogelijke toevallen (of zelfs misleidingen) vormde die de wereld van de vormwaarneming kenmerken dan wel of er wel degelijk sprake was van een dieper liggende samenhang. Ik had vergelijkingsmateriaal nodig, materiaal dat mij informatie moest verschaffen over op het eerste gezicht uiterst speculatieve vormgelijkenissen die echter later tot de ontwikkeling van innoverende natuurwetenschappelijke theorieën zouden leiden. Aan de hand van dergelijk vergelijkingsmateriaal zou ik dan misschien beter mijn eigen ontdekking kunnen beoordelen.

Ik koos twee voorbeelden uit: de ontwikkeling van de theorie van de platen-tettoniek en de ontdekking van de spectraalanalyse.

Verkenningen

Uit de geschiedenis van de platentektoniek en de ontdekking van de spectraalanalyse leerde ik dat opvallende vormovereenkomsten vaak het enige direct waarneembare teken zijn van het bestaan van een diepere complexe samenhang, en dat het zeker de moeite loont verder te zoeken naar bijkomende overeenkomsten,

bijvoorbeeld qua samenstelling, ruimtelijke nabijheid, of tijd van ontstaan. Indien dergelijke bijkomende overeenkomsten in voldoende mate gevonden worden, dan is de kans dat er een wetenschappelijke theorie voor de waargenomen samenhang kan worden ontwikkeld vrij groot. De overeenkomst tussen de delen van de menselijke schedel en de continenten bijvoorbeeld biedt aanknopingspunten voor het zoeken naar verdere overeenkomsten in de fysische samenstelling van beide componenten. De vormvergelijking tussen embryo en supercontinent daarentegen biedt weinig soelaas. Verdere vergelijkingen zijn hier niet zinvol, noch met betrekking tot de samenstelling van beide componenten (een embryo bestaat hoofdzakelijk uit water, het supercontinent uit silicaten), noch met betrekking tot de tijd van ontstaan. Er waren reeds embryovormen lang vóór het supercontinent ontstond. De gevonden vormovereenkomst tussen supercontinent en embryo blijkt achteraf beschouwd dus louter toevallig te zijn en is hier dus niet relevant.

In het algemeen leek de weg die ik tot nu toe was ingeslagen niet verkeerd. Ik

moest wel zoveel mogelijk het toeval bij de vergelijkingen trachten te reduceren, echter zonder me te bezondigen aan het zoeken naar speculatieve wetenschappelijke verklaringen. Een manier daartoe was de vergelijkingen uit te breiden naar een andere bestendige invloedssfeer, bijvoorbeeld die van de zon. Ik kon echter geen directe aanknopingspunten vinden met mij bekende bestendige structuren van de zon. Daarom begon ik de natuur om me heen nog aandachtiger te observeren. In de vormen in de plantenwereld ontdekte ik vooralsnog geen overeenkomst met de aarde of met het aardoppervlak. Toen realiseerde ik mij dat planten sterk afhankelijk zijn van het zonlicht. Zou de vorm van planten, maar vooral van bloemen en vruchten die bijna direct zichtbaar tot ontwikkeling komen in de gloed van de zonnestraling, verband houden met vormen en structuren van de zon? Eén beeld van de zon was me altijd bijgebleven. Het was het beeld van een totale zonsverduistering waarbij de streamers van de zonnecorona vergeleken werden met de bloembladen van een bloem. Was deze vergelijking toevallig? Ik zocht naar meerdere afbeeldingen van

de zonnecorona, en, omwille van de duidelijkheid, naar bloemen die bijzonder opvallen door hun op de zon gerichte gedrag. Mijn keuze viel al snel op de zonnebloem, die zich zichtbaar draait in de richting van de zon. Toen ik beide vergeleek, stelde ik vast dat de vorm van de gele bloembladen niet fundamenteel verschilt van de vorm van de streamers van de zonnecorona. Ik begreep dat deze vergelijking op kritiek zou stoten omdat de vergelijking met de zon maar ten dele opgaat. Op het deel van de zonnescijf dat tijdens een zonsverduistering door de maan wordt bedekt zijn immers ook streamers aanwezig, terwijl die ontbreken in het centrum van de zonnebloem. Ik liet me hierdoor niet meteen ontmoedigen omdat ik op de eerste plaats naar de karakteristieke overeenkomsten tussen bloembladen en streamers gezocht had. Later vond ik zelfs een zonnebloem waar in het centrum van de schijf gele bloembladen groeiden! Deze vondst toonde aan dat bovenstaande kritiek ongegrond is.

Om na te gaan of de vormvergelijking tussen zon en zonnebloem zich slechts beperkte tot de streamers en de bloembladen bestudeerde ik een groot

aantal structuren, reconstructies en theoretische modellen van de zon. Ik ontdekte dat doorsneden, groeifasen en oppervlaktestructuren van de zonnebloem in vele opzichten sterke overeenkomsten vertoonden met structuren op de zon. De zonnebloem bleek niet zomaar een gewone bloem te zijn. In het hart ervan kunnen we in één oogopslag de verschillende groeistadia van het vruchtbeginsel duidelijk waarnemen. De spectraalanalyse leert ons nu, dat zonnestrallen een bron zijn van continue informatie over het verloop van allerlei natuurkundige en scheikundige processen op de zon. Ik kon me bij de observatie van de verschijningsvormen en de groeistadia van de vruchtbeginsels in het hart van de zonnebloem niet losmaken van de gedachte dat die verschillende groeifasen in relatie stonden met natuurkundige processen in de zonneatmosfeer waarin bijvoorbeeld convectiecellen en magnetische elementen ook een groeigedrag vertonen.

Hoe zou zulke relatie er kunnen uitzien?

Ik realiseerde me dat het leven op de aarde via elektromagnetische straling voortdurend blootgesteld wordt aan informatie over de zon, maar ook over de

aarde zelf, over de maan, de sterren en andere hemellichamen. In hetzelfde milieu waarin het leven zich heeft ontwikkeld kunnen we telescopen en andere instrumenten opstellen die door een juiste filtering van de invallende straling informatie verzamelen uit zowel de directe omgeving als van ver verwijderde stralingsbronnen. Waarom zou een zonnebloem dan niet de richtlijnen voor een bepaald groeigedrag kunnen ontleen aan de bestendige informatiestroom uit de zon? Als men bedenkt dat de mens in staat is ver verwijderde structuren van de zon selectief waar te nemen, waarom zou de natuur, die in alle opzichten superieur is aan onze technologie, dit zelfs niet beter kunnen?

Ik zocht dus verder, en ontdekte interessante overeenkomsten tussen verschijningsvormen van de zon, van planten, en van vruchten van diverse gewassen. Ik stelde vast dat hele gebieden die bedekt zijn door bomen, struikgewas of gras soms opmerkelijk veel op de karakteristieke structuren van de chromosfeer van de zon lijken. Het uiterlijk van een sinaasappel lijkt sterk op bepaalde zonnestructuren wanneer die in een bepaalde

golflengte worden gefotografeerd. De tekening op de schil van meloenen lijkt op trilling patronen die in de zon worden geproduceerd. Het uiterlijk van bloemkolen vertoont sterke overeenkomsten met de schuimende convectiestructuur van de fotosfeer.

De hier genoemde gelijkenissen met planten en vruchten zijn geen fictie. In de wetenschappelijke literatuur wordt regelmatig gebruik gemaakt van die vergelijkingen om een betere voorstelling van bepaalde zonnestructuren mogelijk te maken.

Het zoeken naar de relatie tussen zonnestructuren en plantenstructuren leek mij geen doodlopend spoor. Daarom zocht ik naar nog meer voorbeelden. Zo is er onder de vele typen van structuren die op de zon voorkomen een zeer opvallende categorie: de zonnevlekken. Dit zijn gebieden in de fotosfeer waar de temperatuur lager is dan die van de omgeving. Daardoor lijken ze donker. Zonnevlekken bezitten een bijzonder sterke magnetische activiteit. Ze hebben een levensduur die varieert van een half uur tot een half jaar. Ze kennen vele vormvarianten, en ver-

schijnen bij voorkeur in paren of groepen.

Aanvankelijk kon ik in de structuur van zonnevlekken geen enkele overeenkomst met aardse levensvormen ontdekken. Opmerkingen in de filosofische literatuur over de verwantschap tussen de zon en het oog vestigden evenwel mijn aandacht op de opvallende overeenkomsten die er tussen zonnevlekken en het oog kunnen worden waargenomen.

De eerste sporen van die overeenkomsten ontdekte ik door fotografische vergrotingen van allerlei ogen te bestuderen. Zo liet het oog van een krab in het lichtere gebied rondom het centrum het typische patroon van granulatiecellen zien waarmee een zonnevlek omgeven is. De pokdalige structuur van het centrum van het oog kon ik echter niet meteen plaatsen. Het omgekeerde was het geval bij het menselijk oog: daar ontdekte ik juist sterke vormovereenkomsten met het centrum van een zonnevlek. Deze overeenkomsten frappeerden me zo sterk dat ik me in de zonnefysica ging verdiepen. Het resultaat was dat hoe meer structuren en natuurkundige modellen over zonnevlekken ik bekeek, hoe sterker ik ervan

overtuigd raakte dat de waargenomen overeenkomsten geen toeval konden zijn. Ik begon me zelfs af te vragen of er achter al deze gelijkenissen niet een diepere samenhang schuilging, zoals een analogie tussen functionele processen in het oog en processen in een zonnevlek.

Ondanks mijn bemoedigende ontdekkingen van overeenkomsten tussen zonnestructuren, planten en ogen was ik nog onvoldoende overtuigd van de algemeenheid van mijn bevindingen. De belangrijkste categorie van op aarde levende wezens had ik immers nog niet eens bij mijn speurtocht betrokken.

Men overdrijft nauwelijks als men zegt dat de aarde bewoond wordt door wezens die (op een relatief gering aantal uitzonderingen na) kleiner zijn dan 0.2 mmo. Het betreft hier allerlei organismen als plankton, bacteriën, algen en schimmels. Ik besloot me te verdiepen in de wereld van het plankton, omdat de gemiddelde grootte van dit zeeleven zich zeer goed leent tot het maken van gedetailleerde fotografische opnamen. Plankton bestaat uit een enorme variëteit van (meestal microscopisch kleine) wezens

die vooral opvallen door hun rijkdom aan allerlei bizarre vormen. Dit laatste doet vermoeden dat hier heel andere natuurkundige of zelfs wiskundige factoren in het spel zijn dan alleen maar de werking van natuurlijke biologische selectie (theorie van Darwin).

Een fundamentele eigenschap van deze levensvormen is dat ze niet alleen behoren tot de oudste levende wezens op aarde, maar ook (en vooral) dat ze zich nauwelijks laten beïnvloeden door wijzigingen in het klimaat of in de lokale leefomstandigheden. Ze vormen in vele opzichten een aparte categorie. Bij het bestuderen van allerlei planktonsoorten ontdekte ik echter geen structuren die mij deden denken aan structuren op de zon of op de aarde.

Dankzij de enorme vooruitgang van de ruimtevaarttechnologie kwamen er in korte tijd veel nieuwe en steeds meer gedetailleerde beelden ter beschikking over allerlei kosmische verschijnselen zoals sterrenexplosies en andere gebeurtenissen rond het bestaan van sterren. De vormen van deze beelden blijken zeer grote overeenkomsten te vertonen met

allerlei vormen in de planktonwereld. Voorzichtig begon ik de eerste verschijningsvormen te bestuderen van de sterrenexplosie SN 1987 A. Er bleken zich een aantal verschijnselen voor te doen die me sterk deden denken aan verschijnselen die ik ook bij de levenscyclus van de planktonsoort *Pyrocystis noctiluca* had waargenomen. Toen bleek dat de astronomen steeds opnieuw voor verrassingen kwamen te staan bij de ontwikkelingen rond SN 1987 A besloot ik, bij wijze van experiment, een volgende ontwikkelingsfase rond SN 1987 A te voorspellen uitgaande van de levenscyclus van *Pyrocystis*. In 1994 zag ik dan dat de laatste vormontwikkelingen van SN 1987 A volledig in de richting van mijn voorspelling evolueerden. Ofschoon die bevinding zeer opmerkelijk was, zag ik zelf nog geen enkele zinvolle relatie tussen beide componenten. Wel vond ik na verloop van tijd steeds meer planktonorganismen die opmerkelijke vormovereenkomsten vertonen met heftige kosmische gebeurtenissen. Sterker dan ooit voelde ik nu de behoefte naar een zinvolle verklaaringsgrond voor dit soort vergelijkingen.

Wetenschappelijke verklaringen

zoeken voor de gevonden vormgelijke-nissen was in dit stadium van verkenning absoluut niet de bedoeling, en misschien ook wel onmogelijk. Toch dacht ik regelmatig aan mogelijke verklaringen. Mede door gesprekken met wetenschappers kwam ik erachter dat de vorm van bepaalde organen op dezelfde wiskundige manier beschreven kan worden als natuurkundige processen. Zo komt de typische vorm van de kieuwen van een kiel-slak overeen met de vorm (en structuur) van het verloop van een schokgolf. Het organisme maakt hier kennelijk gebruik van de eigenschappen van schokgolf-structuren om te overleven.

Ik dacht na over de structuur van sterrenexplosies en van andere kosmische verschijnselen. In het algemeen bestaan die verschijnselen naast straling ook uit gas- en stofdeeltjes. Het ruimtelijke patroon van dergelijke verschijnselen bestaat uit atomaire en eenvoudige moleculaire structuren. Hier zou wel eens de link kunnen liggen met de plankton-organismen.

Tijdens mijn verkenningen van het zeeleven werd ik regelmatig getroffen

door de wiskundige schoonheid van vele schelpen. Ik kon me slechts één afbeelding van een kosmische gebeurtenis herinneren die ik met schelpen kon vergelijken. Dat was een computerbeeld van het patroon van de zwaartekrachtsgolven bij een botsing tussen twee zwarte gaten. Het patroon leek sprekend op dat van twee helften van de jakobsschelp, symmetrisch naast elkaar gelegd. Behalve dat er een kosmische vorm-associatie met het beeld van de schelp bestond kon ik met deze vergelijking echter weinig concreets aanvragen. Toen ik me later bezighield met een studie van de magnetosfeer van de aarde, dacht ik weer terug aan de schelpvormen. Wetenschappelijke reconstructies van de aardse magnetosfeer leidden vaak tot beelden die sterk op schelpvormen lijken. Pas toen het mogelijk werd driedimensionale computermodellen te maken van de aardse magnetosfeer, zag ik in dat de vormovereenkomst tussen bepaalde schelpen en de structuur van de magnetosfeer tot in de details blijkt te kloppen. Die laatste bevinding was voldoende om mijn verkenningen voorlopig af te sluiten.

Er bestonden goede gronden om aan

te nemen dat een afspiegelingsrelatie tussen schedeldelen en aardse continenten niet toevallig was, maar eerder een bijzonder geval vormde van een meer algemeen verschijnsel. Ik had zelfs aanknopingspunten gevonden met de evolutie van ons zonnestelsel en met het leven op aarde.

De moleculaire structuren van de oerlevel waaruit later de zon en de aarde ontstonden, vormden, onder de bestendige invloed van nabije sterrenexplosies, de basis voor het ontstaan van primitieve organisatievormen van de biologische laag van onze planeet. De zon en de maan waren voor de vorming van het leven uitermate belangrijke en bestendige invloedssferen. Het leven wist zich steeds beter te ontwikkelen in overeenstemming met de heersende natuurkundige en kosmische verhoudingen. In de loop der tijd werd de biologische laag zelf ook een bestendige kracht, die zowel zichzelf als haar omgeving beïnvloedt. Het menselijk bewustzijn en het denken maken de invloedssferen nog complexer.

Uiteindelijk moet het duidelijk worden dat in de mens vele verschillende

niveaus van zijn eigen kosmische en biologische ontstaansgeschiedenis vertegenwoordigd zijn. Ze doen zich voor als verschillende verschijningsvormen van één enkele oer-substantie. Zelfkennis en kennis over onze kosmische omgeving

kunnen in de toekomst wellicht leiden tot het inzicht dat de organisatie van ons bewustzijn en van onze waarneming niet wezenlijk verschilt van de wijze waarop het universum georganiseerd is.

Augustus 2020